

Domov>Sodni postopki>Civilne zadeve>Katero sodišče je pristojno Millise riigi kohus on pädev kohtuasjaga tegelema?

Estonija

1 Kas pöörduda tuleks tavalisse tsiviilkohtusse või erikohtusse (nt töövaidluskohtusse)?

Tsiviilvaidluste lahendamiseks on pädev maakohus. Maakohtud vaatavad esimese astme kohtuna läbi tsiviilvaidlusi. Tsiviilvaidluste ring on väga lai ja sinna kuuluvad erinevatest lepingutest ja võlasuhetest tulenevad vaidlused, perekonna- ja pärimisasjad, asjaõigust puudutavad vaidlused, äri- ja mittetulundusühingute tegevuse ja juhtimise küsimused, pankrotiasjad ning tööõiguse küsimused. Tsiviilasja alustamiseks tuleb maakohtule esitada hagiavaldus. Kohtule esitatavas hagiavalduses on vaja ära näidata kellelt nõutakse, mida nõutakse, miks nõutakse (st millisel õiguslikul alusel) ja millised tõendid seda nõudmist põhjendavad.

Tsiviilasjade menetlemist kohtus reguleerib [tsiviilkohtumenetluse seadustik](#).

Erikohtuid Eestis loodud pole, kuid teatud vaidluste lahendamiseks on enne kohtusse pöördumist võimalik pöörduda ka kohtuväliste komisjonide poole.

Näiteks töövaidlusasju võib lahendada [Töövaidluskomisjon](#). Töövaidluskomisjon on kohtueelne sõltumatu individuaalseid töövaidlusi lahendav töövaidlusorgan, kuhu nii töötaja kui tööandja saavad pöörduda ilma riigilõivu maksmata. Töövaidluse lahendamist töövaidluskomisjonis reguleerib [töövaidluse lahendamise seadus](#). Töövaidluskomisjoni menetlus ei ole kohustuslik kohtueelne menetlus. Töövaidluskomisjoni jõustunud otsus on pooltele täitmiseks kohustuslik. Töövaidluskomisjoni võib pöörduda järgmiste töösuhetest tulenevate vaidluste lahendamiseks: 1) töötaja ja Eestis registreeritud või Eestis filiaali kaudu tegutseva välisriigi tööandja vahelisest töösuhetest ning töösuhete ettevalmistamisest tulenev töövaidlus (individuaalne töövaidlus); 2) Eestisse lähetatud töötajate töötingimuste seaduse §-st 7 tulenev Eestisse lähetatud töötaja ja tema tööandja vaheline töövaidlus (individuaalne töövaidlus); 3) kollektiivlepingu täitmise tulenev kollektiivne töötüli (kollektiivne töövaidlus). Töövaidluskomisjonis ei lahendata tööõnnetusest või kutsehaigusest tingitud tervisekahjustuse, kehavigastuse või surma põhjustamisega tekitatud kahju hüvitamise vaidlusi. Töövaidluskomisjonile esitatavas avalduses tuleks välja tuua asjaolud, mis omavad vaidluses tähendust. Näiteks töölepingu ülesütlemise vaidlustamisel tuleb näidata lepingu ülesütlemise aeg ja alus. Vajalik on kirjeldada, milles seisneb lahkarvamus poolte vahel, see tähendab, mida töötaja või tööandja on jätnud tegemata või teinud ebaseaduslikult. Oma ütlusi ja nõudeid peab põhjendama ja selleks tuleb välja tuua dokumentaalselt kinnitust leidvad asjaolud (tööleping, töötaja ja tööandja omavahelised kokkulepped või kirjavahetus jms) või viited muudele tõenditele ja tunnistajatele. Nimetatud dokumentaalsed tõendid, mis töötaja või tööandja nõuet põhjendavad, tuleb lisada tehtavale avaldusele. Kui nõude põhjendamiseks peab avaldaja vajalikuks kutsuda istungile tunnistaja, näidata avalduses tunnistaja nimi ja aadress.

Tarbija ja kaupleja lepingust tulenevaid nõudeid on võimalik lahendada [tarbijavaidluste komisjonis](#). Tarbijavaidluste lahendamist vastavas komisjoni reguleerib [tarbijakaitse seadus](#). Tarbijavaidluste komisjoni pädevuses on lahendada tarbija ja kaupleja vahelisest lepingust tulenevaid nii riigisiseseid kui ka piiriüleseid tarbija algatatud tarbijavaidlusi, mille üheks osapooleks on kaupleja, kelle asutamiskoht on Eesti Vabariigis. Samuti kuulub tarbijavaidluste komisjoni pädevusse sellise vaidluse lahendamine, mis seondub puudusega tootest põhjustatud kahjuga, kui kahju on kindlaksmääratav. Kui kahju tekitamine on kindlaks tehtud, kuid kahju täpset suurust ei saa kindlaks teha, muu hulgas mittevaralise kahju tekitamise ja tulevikus tekkiva kahju korral, otsustab hüvitise suuruse kohus. Komisjon ei lahenda vaidlust, mis on seotud mittemajandusliku üldhuviteenuse osutamisega; avalik-õiguslike juriidiliste isikute pakutava haridusteenusega; tervishoiuteenusega, mida osutavad tervishoiutöötajad patsientidele nende tervise hindamiseks, säilitamiseks või taastamiseks, sealhulgas ravimite ja meditsiiniseadmete väljakirjutamine, väljastamine ja nendega varustamine. Ka ei lahenda komisjon vaidlust, mille puhul kahjunõue tuleneb surmajuhumist, kehavigastusest või tervisekahjustusest, samuti vaidlusi, mille lahendamise kord on ette nähtud teistes seadustes. Need vaidlused lahendatakse pädevas institutsioonis või kohtus. Tarbijavaidluste komisjoni menetlus ei ole kohustuslik kohtueelne menetlus. Tarbijakaitse ja Tehnilise Järelevalve Ameti veebilehel avaldatakse kauplejate nimekiri, kes ei ole järginud komisjoni otsuseid. Kui pooled komisjoni otsusega ei nõustu ja seda ei järgi, võivad nad pöörduda sama vaidluse läbivaatamiseks maakohtusse.

Üürivaidlusi on võimalik lahendada üürikomisjonis, millist menetlust reguleerib [üürivaidluse lahendamise seadus](#). Üürikomisjoni võib moodustada kohaliku omavalitsuse üksuse juures asuva üürivaidlusi lahendava sõltumatu organina. Üürikomisjonides ei lahendata vaidlusi rahaliste nõuete üle, mis ületavad 3200 eurot. Üürikomisjoni menetlus ei ole kohustuslik kohtueelne menetlus. Pärast üürikomisjoni otsuse jõustumist ei või pooled esitada kohtusse sama nõuet samal alusel ja üürikomisjoni jõustunud otsus on pooltele täitmiseks kohustuslik.

2 Kui pädev kohus on tavaline tsiviilkohus (st see on kohus, kes asja menetleb), siis kuidas saan teada, millisesse tsiviilkohtusse pean ma pöörduma?

Selleks, et teada millisesse kohtusse peab pöörduma, peab teadma kohtualluvuse põhimõtteid. Kohtualluvus jaguneb kolmeks: 1) üldine kohtualluvus, mis sõltub isiku elukohast; 2) valikuline kohtualluvus; 3) erandlik kohtualluvus (vt punkti 2.2).

2.1 Kas madalama ja kõrgema astme tavaline tsiviilkohus on erinevad (nt maakohus kui madalama astme kohus ja ringkonnakohus kui kõrgema astme kohus) ning kui need on erinevad, siis milline neist on pädev minu asja arutama?

Madalama ja kõrgema astme kohtud on erinevad, kuna Eesti kohtusüsteem on kolmeastmeline.

Maakohtud vaatavad esimese astme kohtuna läbi kõiki tsiviilasju. Seadusega võib sätestada, et teatud liiki asju vaatatakse läbi üksnes mõni maakohus, kui see asja läbivaatamist kiirendab või muul viisil tõhustab.

Ringkonnakohus vaatatakse läbi tema tööpiirkonnas asuvate maakohtute lahendeid tsiviilasjades nende lahendite peale esitatud apellatsioon- ja määruskaebuste alusel. Ringkonnakohus lahendab ka muid seadusega tema pädevusse antud asju.

Riigikohus vaatatakse läbi ringkonnakohtute lahendeid tsiviilasjades nende lahendite peale esitatud kassatsioon- ja määruskaebuste alusel. Riigikohus lahendab ka jõustunud kohtulahendite peale esitatud teistmisavaldusi, määrab seaduses sätestatud juhul asja lahendamiseks pädeva kohtu ja lahendab muid seadusega tema pädevusse antud asju. Samuti on Riigikohus põhiseaduslikkuse järelevalve kohus.

Esmalt lahendab asja ja teeb otsuse maakohus ehk esimese astme kohus. Kui isik leiab, et esimese astme kohtu otsus põhineb õigusnormi rikkumisel või et apellatsioonimenetluses arvestamisele kuuluvate asjaolude ja tõendite kohaselt tuleks apellatsioonimenetluses teha esimese astme kohtu otsusest erinev otsus, on tal seadusest tulenev õigus esitada apellatsioonkaebus kõrgema astme kohtule ehk ringkonnakohtule. Ringkonnakohtud vaatavad teise astme kohtuna läbi maa- ning halduskohtute lahendeid nende peale esitatud apellatsioon- või määruskaebuste alusel. Ringkonnakohtus toimub asjade läbivaatamise kollegiaalselt – see tähendab, et apellatsioonikaebuse lahendamise tegeleb kohtukollegium, kuhu kuulub kolm kohtunikku. Riigikohus on kõrgeim kohus. Riigikohus vaatatakse läbi ringkonnakohtute lahendeid tsiviilasjades nende lahendite peale esitatud kassatsioon- ja määruskaebuste alusel. Riigikohus lahendab ka jõustunud kohtulahendite peale esitatud teistmisavaldusi, määrab seaduses sätestatud juhul asja lahendamiseks pädeva kohtu ja lahendab muid seadusega tema pädevusse antud asju. Kassatsioon on jõustumata kohtuotsuse peale edasikaebamine

õigusküsimustes ning selle läbivaatamine kõrgema astme kohtus ilma faktiküsimuste ümberhindamiseta. Teistmine on protsessiosalise avalduse alusel uute asjaolude ilmsikstulekul jõustunud otsuste ja määruste uuesti läbivaatamine.

Ringkonnakohtu otsuse peale võib apellatsioonimenetluse osaline esitada kassatsioonkaebuse Riigikohtule, kui ringkonnakohus on oluliselt rikkunud menetlusõiguse normi või ebaõigesti kohaldanud materiaalõiguse normi. Hagimenetluses Riigikohtus võib menetlusosaline menetlustoiminguid teha ning avaldusi ja taotlusi esitada üksnes vandeadvokaadi vahendusel. Hagita menetluses võib menetlusosaline Riigikohtus menetlustoiminguid teha ning avaldusi ja taotlusi esitada ise või advokaadi vahendusel. Riigikohus võtab kassatsioonkaebuse menetluse, kui kassatsioonkaebus vastab seaduses sätestatud nõuetele ja on esitatud õigeaegselt ning, kui:

- 1) ringkonnakohus on oma otsuses ilmselt valesti kohaldanud materiaalõiguse normi ja selle normi vale kohaldamine võis kaasa tuua ebaõige otsuse;
- 2) ringkonnakohus on otsust tehes rikkunud oluliselt menetlusõiguse normi ja see võis kaasa tuua ebaõige otsuse.

Samuti võtab Riigikohus asja menetlusse siis, kui kassatsioonkaebuse lahendamisel oleks põhimõtteline tähendus õiguskindluse tagamiseks ja ühtse kohtupraktika kujundamiseks või õiguse edasiarenduseks.

2.2 Territoriaalne pädevus (kas minu asja on pädev arutama A linna kohus või B linna kohus?)

Kohtualluvus on isiku õigus ja kohustus kasutada oma menetlusõigusi kindlas kohtus. Kohtualluvus on üldine, valikuline või erandlik.

Üldise kohtualluvusega määratakse kohus, kuhu isiku vastu võib esitada hagiid ja teha isiku suhtes muid menetlustoiminguid, kui seaduses ei ole sätestatud, et hagi võib esitada või toiminguid võib teha muus kohtus.

Valikulise kohtualluvusega määratakse kohus, kuhu võib isiku vastu esitada hagiid ja teha isiku suhtes muid menetlustoiminguid lisaks üldisele kohtualluvusele. See tähendab, et näiteks varalise nõudega hagi võib füüsilise isiku vastu esitada ka tema pikema-aegse viibimiskoha järgi. Kui isiku elukoht on välisriigis, võib varalise nõudega hagi esitada tema vastu ka vara, mille suhtes nõue esitatakse, asukoha järgi või isiku muu vara asukoha järgi.

Erandliku kohtualluvusega määratakse kohus, kuhu ainsana võib tsiviilasja lahendamiseks pöörduda. Kohtualluvus hagita asjades on erandlik, kui seaduses ei ole sätestatud teisiti. Erandlik kohtualluvus võib olla määratud näiteks kinnisasja asukoha järgi, juriidilise isiku tegevuskoha järgi jms.

2.2.1 Üldise kohtualluvuse põhireegel

Füüsilise isiku vastu esitatakse hagi tema elukoha järgi ja juriidilise isiku vastu tema asukoha järgi. Kui füüsilise isiku elukoht ei ole teada, võib tema vastu hagi esitada tema viimase teadaoleva elukoha järgi.

2.2.2 Erandid

Välisriigis elava Eesti Vabariigi kodaniku vastu, kellele laieneb eksterritoriaalsus, ja välisriigis töötava avalikust teenistujast Eesti Vabariigi kodaniku vastu võib esitada hagi tema viimase Eesti-elukoha järgi. Kui isikul ei ole olnud Eestis elukohta, võib tema vastu esitada hagi Harju Maakohtusse. Eesti Vabariigi või kohaliku omavalitsuse üksuse vastu võib esitada hagi selle riigi- või kohaliku omavalitsuse asutuse asukoha järgi, kelle tegevuse tõttu on kavas hagi riigi või kohaliku omavalitsuse üksuse vastu esitada. Kui riigiasutust ei ole võimalik kindlaks teha, esitatakse hagi Harju Maakohtusse. Kui kohaliku omavalitsuse asutust ei ole võimalik kindlaks teha, esitatakse hagi valla- või linnavalitsuse asukoha järgi.

Eesti Vabariigi ja kohaliku omavalitsusüksuse vastu võib hagi esitada hageja ka oma elu- või asukoha järgi.

2.2.2.1 Millal võib valida, kas pöörduda kostja elukohajärgsesse kohtusse (üldise kohtualluvuse alusel kindlaksmääratud kohus) või mõnda teise kohtusse?

Seaduses toodud juhtudel võib valida kohtu, kuhu võib isiku vastu esitada hagi ja teha isiku suhtes muid menetlustoiminguid lisaks üldisele kohtualluvusele. Kohtualluvus viibimiskoha järgi - varalise nõudega hagi võib füüsilise isiku vastu esitada ka tema viibimiskoha järgi, kui isik on seal pikemat aega töö- või teenistussuhte või õpingute tõttu või muul sellesarnasel põhjusel.

Kohtualluvus tegevuskoha järgi - kostja majandus- või kutsetegevusest tuleneva hagi võib esitada ka tema tegevuskoha järgi.

Kohtualluvus juriidilise isiku asukoha järgi - liikmesusel põhinev juriidiline isik, muu hulgas äriühing, või selle liige, osanik või aktsionär võib esitada liikmesusest või osalusest tuleneva hagi juriidilise isiku liikme, osaniku või aktsionäri vastu ka juriidilise isiku asukoha järgi.

Kohtualluvus vara asukoha järgi - kui isiku elukoht või asukoht on välisriigis, võib varalise nõudega hagi esitada tema vastu ka vara, mille suhtes nõue esitatakse, asukoha järgi või isiku muu vara asukoha järgi. Kui vara on kantud avalikku registrisse, võib hagi esitada selle registri asukoha järgi, milles vara on registreeritud. Kui varaks on võlaõiguslik nõue, võib hagi esitada võlgniku elu- või asukoha järgi. Kui nõude tagatiseks on asi, võib hagi esitada ka asja asukoha järgi.

Hüpoteegiga tagatud ja reaalkoormatise seotud nõudega hagi kohtualluvus - hüpoteegiga tagatud või reaalkoormatise seotud nõude sissenõudmise hagi või muu sellise nõudega seotud hagi võib esitada ka kinnisasja asukoha järgi, kui võlgnik on ühtlasi hüpoteegiga või reaalkoormatise seotud kinnistu omanik.

Korteriomandist tuleneva hagi kohtualluvus - hagi korteriomandiku vastu, mis tuleneb korteriomandiga seotud õigussuhtest, võib esitada ka korteriomandi esemeks oleva kinnisasja asukoha järgi.

Kohtualluvus lepingu täitmise koha järgi - lepingust tuleneva või lepingu tühisuse tuvastamise hagi võib esitada ka vaidlusaluse lepingust tuleneva kohustuse täitmise koha järgi. Vallasasja müügilepingu puhul loetakse kohustuse täitmise kohaks kohta, kus vallasasi anti ostjale üle või pidi üle antama, teenuse osutamise lepingu puhul kohta, kus teenus osutati või kus seda pidi osutatama. Muul juhul loetakse kohustuse täitmise kohaks võlgniku tegevuskoha, selle puudumisel elu- või asukohta. Sätestatud kohaldatakse niivõrd, kui võrd pooled ei ole kokku leppinud teisiti.

Kohtualluvus tarbija elukoha järgi - tarbija võib [võlaõigusseaduse](#) §-des 35, 46 ja 52, § 208 lõikes 4, §-des 379 ja 402, § 635 lõikes 4 ning §-des 709, 734 ja 866 nimetatud lepingust või suhtest, samuti muust Eestis asuva või siin tegevuskoha omava ettevõtjaga sõlmitud lepingust tuleneva hagi esitada ka oma elukoha järgi. See ei kehti veolepingust tulenevate hagide suhtes.

Kindlustuslepingust tuleneva hagi kohtualluvus - kindlustusvõtja, soodustatud isik või muu kindlustuslepingu järgi kindlustusandjalt täitmist nõudma õigustatud isik võib esitada kindlustuslepingust tuleneva hagi kindlustusandja vastu ka oma elu- või asukoha järgi. Vastutuskindlustuse, samuti ehitise või kinnisasja või koos nendega vallasasjade kindlustamise puhul võib hagi kindlustusandja vastu esitada ka kahju tekitanud teo toimepaneku või kahju tekitanud sündmuse toimumise koha või kahju tekkimise koha järgi.

Intellektuaalomandiõiguse lepingust tuleneva hagi kohtualluvus – autoriõiguse, autoriõigusega kaasneva õiguse või tööstusomandiõiguse objekti võõrandamise lepingust või litsentsilepingust tuleneva või nimetatud lepingu tühisuse tuvastamise hagi võib esitada ka Harju Maakohtule

Kohtualluvus töötaja elukoha või töötamise koha järgi - töötaja võib töölepingust tuleneva hagi esitada ka oma elukoha või töötamise koha järgi.

Vekslit ja tšekist tuleneva hagi kohtualluvus - vekslit ja tšekist tuleneva hagi võib esitada ka vekslit või tšeki lunastamise koha järgi.

Kahju õigusvastasest tekitamisest tuleneva hagi kohtualluvus - õigusvastaselt tekitatud kahju hüvitamise hagi võib esitada ka kahju tekitanud teo toimepaneku või kahju tekitanud sündmuse toimumise koha või kahju tekkimise koha järgi.

Merinõudest, päästetöödest ja päästelepingust tuleneva hagi kohtualluvus - hagi, mis tuleneb ühest või mitmest [laeva asjaõigusseaduses](#) nimetatud merinõudest, võib esitada ka kostja laeva asukoha või laeva kodusadama järgi. Päästetöödest või päästelepingust tuleneva hagi võib esitada ka päästetööde tegemise koha järgi.

Pärandihagi kohtualluvus - hagi, mille ese on pärimisõiguse tuvastamine, pärija nõue pärandi valdaja vastu, testamentaarsest annakust või pärimislepingust tulenev nõue või sundosa või pärandi jagamise nõue, võib esitada ka pärandaja surma aegse elukoha järgi. Kui pärandaja oli Eesti Vabariigi kodanik ja tal ei

olnud surma ajal Eestis elukohta, võib hagi esitada ka pärandaja viimase Eesti-elukoha järgi. Kui pärandajal ei ole olnud Eestis elukohta, võib hagi esitada Harju Maakohtusse.

Hagi kaaskostjate vastu ja mitu hagi sama kostja vastu - hagi mitme kostja vastu võib hageja omal valikul esitada ühe kaaskostja elu- või asukoha järgi. Kui samast asjaolust tulenevalt võib sama kostja vastu esitada mitu hagi, võib hagi esitada ka kohtusse, kuhu võiks esitada üksnes ühe või mõne samast asjaolust tuleneva nõudega hagi.

Vastuhagi ja iseseisva nõudega kolmanda isiku hagi kohtualluvus - vastuhagi võib esitada kohtusse, kuhu esitati hagi, kui on täidetud vastuhagi esitamise tingimused ja vastuhagile ei ole ette nähtud erandlikku kohtualluvust või sätestatud, et seda liiki kohtuasju vaatab läbi üksnes mõni maakohus. See kehtib ka juhul, kui vastuhagi tuleks üldsätete kohaselt esitada välisriigi kohtusse.

Iseseisva nõudega kolmanda isiku hagi võib esitada kohtusse, kus vaadatakse läbi põhihagi.

Kohtualluvus pankrotimenetluses - pankrotivõlgniku, pankrotihalduri ja pankrotitoimkonna liikme vastu võib pankrotimenetlusega või pankrotivaraga seotud hagi, muu hulgas vara pankrotivarast välistamise hagi, esitada ka pankroti väljakuulutanud kohtusse. Pankroti väljakuulutanud kohtusse võib esitada ka nõude tunnustamise hagi. Pankrotivõlgnik võib esitada hagi, mis on seotud pankrotivaraga, muu hulgas tagasivõitmise hagi, ka pankroti väljakuulutanud kohtusse.

Kui asi võib alluda üheaegselt mitmele Eesti kohtule, on avaldajal õigus valida, millisesse kohtusse avaldus esitada. Asja menetleb sel juhul kohus, kuhu avaldus esimesena esitati.

Kui hagi esitatakse kostja elu- või asukoha järgi või erandliku kohtualluvuse järgi, arutatakse asja kohtumajas, mille tööpiirkonnas on kostja elu- või asukoht või koht, mille järgi määratakse erandlik kohtualluvus. Kui muul juhul jäävad erinevad kohtualluvust määravad kohad ühe maakohu tööpiirkonda, ent erinevate kohtumajade teeninduspiirkondadesse, märgib hageja, millises kohtumajas asja arutatakse. Kui hageja seda ei märgi, määrab asja arutamise koha kohus.

Kohtute täpsemad töö- ning teeninduspiirkonnad on sätestatud [kohtute seaduses](#).

2.2.2.2 Millal peab valima teise kohtu, mitte kostja elukohajärgse kohtu (üldise kohtualluvuse järgi kindlaksmääratud kohus)?

Seaduses toodud juhtudel on kohtualluvus erandlik. Erandliku kohtualluvusega määratakse kohus, kuhu ainsana võib tsiviiliasja lahendamiseks pöörduda.

1) *Kohtualluvus kinnisasja asukoha järgi* - kinnisasja asukoha järgi esitatakse hagi, mille esemeks on:

kinnisasjale omandi, piiratud asjaõiguse või muu asjaõigusliku koormatise või selle puudumise tunnustamine või muu kinnisasjaõigusega seotud nõue; kinnisasja piiri kindlaksmääramine või kinnisasja jagamine;

kinnisasja valduse kaitse;

korteriomandist tulenev asjaõiguslik nõue;

kinnisasja sundtäitmisega seotud nõue;

kinnisasja üüri- või rendilepingust või muust kinnisasja kasutamise võlaõiguslikust lepingust või selle kehtivusest tulenev nõue.

Reaalservituuti, reaalkoormatist või ostueesõigust puudutav hagi esitatakse teeniva või koormatud kinnisasja asukoha järgi.

2) *Tüüptingimuste kasutamise lõpetamise nõue* - ebamõistlikult kahjustava tüüptingimuse kasutamise lõpetamise või tingimuse soovijalt soovitamise lõpetamise ja soovituse tagasivõtmise hagi (võlaõiguseseaduse § 45) esitatakse kostja tegevuskoha järgi, selle puudumise korral kostja elu- või asukoha järgi. Kui kostjal ei ole Eestis tegevus-, elu- ega asukohta, esitatakse hagi kohtusse, kelle tööpiirkonnas tüüptingimusi kasutati.

3) *Juriidilise isiku organi otsuse kehtetuks tunnistamise ja tühisuse tuvastamise asja kohtualluvus* - juriidilise isiku organi otsuse kehtetuks tunnistamise või tühisuse tuvastamise hagi esitatakse juriidilise isiku asukoha järgi.

4) *Abieluasja kohtualluvus*

Abieluasi on tsiviilasi, kus lahendatakse hagi, mille esemeks on:

abielu lahutamine;

abielu kehtetuks tunnistamine;

abielu olemasolu või puudumise tuvastamine;

ühisvara jagamine või muu abikaasade varalisest vahekorra tulenev nõue;

abikaasa abielusuhetest tulenev muu nõue teise abikaasa vastu.

Eesti kohus võib abieluasja lahendada, kui:

vähemalt üks abikaasa on Eesti Vabariigi kodanik või oli seda abielu sõlmimise ajal;

mõlema abikaasa elukoht on Eestis;

ühe abikaasa elukoht on Eestis, välja arvatud juhul, kui tehtavat otsust ei tunnustataks ilmselt üheski riigis, mille kodanikud abikaasad on.

Eesti kohtus lahendatavas abieluasjas esitatakse hagi abikaasade ühise elukoha järgi, selle puudumisel kostja elukoha järgi. Kui kostja elukoht ei ole Eestis, esitatakse hagi poolte ühise alaealise lapse elukoha järgi, ühise alaealise lapse puudumisel hageja elukoha järgi.

Kui äraolija varale on tema teadmata kadumise tõttu seatud hooldus või kui piiratud teovõimega isikule on määratud eestkostja või kui isikule on mõistetud karistuseks vangistus, võib tema vastu esitada abielulahutushagi ka hageja elukoha järgi.

5) *Põlvnemisasja ja ülalpidamisasja kohtualluvus* - põlvnemisasi on tsiviilasi, kus lahendatakse hagi, mille esemeks on põlvnemise tuvastamine või sünniaktis või rahvastikuregistris vanema kande vaidlustamine. Eesti kohus võib põlvnemisasjas lahendada, kui vähemalt üks pooltest on Eesti Vabariigi kodanik või kui vähemalt ühe poole elukoht on Eestis. Eesti kohtus lahendatavas põlvnemisasjas esitatakse hagi lapse elukoha järgi. Kui lapse elukoht ei ole Eestis, esitatakse hagi kostja elukoha järgi. Kui kostja elukoht ei ole Eestis, esitatakse hagi hageja elukoha järgi.

Sätestatud kohaldatakse ka ülalpidamisasjade suhtes. Ülalpidamisasi on tsiviilasi, kus lahendatakse hagi, mille esemeks on nõue:

seadusest tuleneva vanema ülalpidamiskohustuse täitmiseks alaealise lapse suhtes;

vanematevahelise ülalpidamiskohustuse täitmiseks;

abikaasadevahelise ülalpidamiskohustuse täitmiseks;

seadusest tuleneva muu ülalpidamiskohustuse täitmiseks.

6. Hagita asjade kohtualluvus

Kohtualluvus hagita asjades on erandlik, kui seaduses ei ole sätestatud teisiti.

Maksekäsu kiirmenetlus – maksekäsu kiirmenetluse asju lahendab maksekäsuosakond Pärnu Maakohtu Haapsalu kohtumajas. Maksekäsu kiirmenetluse algatamiseks elatise nõudes või võlanõudes tuleb pöörduda elektrooniliselt läbi portaali <https://www.e-toimik.ee/> kaudu maakohtu maksekäsuosakonna poole. Maksekäsu kiirmenetlust ei toimu nõuete puhul, mille summa ületab 6400 eurot (võlanõuded). See summa hõlmab nii põhi- kui ka kõrvalnõudeid.

Maksekäsu kiirmenetlust ei toimu, kui nõutav elatise ületab elatise alammäära 1,5 kordselt. 2020. a on 1,5 kordne elatise alammäär 438 eurot kuus.

Maksekäsu kiirmenetlust ei toimu, kui võlgnik ei ole kantud lapse vanemana lapse sünniakti.

Isiku surnuks tunnistamine ja surma aja tuvastamine – Eesti kohus võib tunnistada isiku surnuks ja tuvastada tema surma aja, kui: 1) teadmata kadunud isik oli temast viimase teate saamise ajal Eesti Vabariigi kodanik või kui tema elukoht oli sel ajal Eestis; 2) on olemas muu õiguslik huvi, et Eesti kohus tunnistaks isiku surnuks või tuvastaks tema surma aja.

Isiku surnuks tunnistamise ja surma aja tuvastamise avaldus esitatakse teadmata kadunud isiku viimase elukoha järgi. Kui isik on jäänud teadmata kadunuks Eestis registreeritud laeva hukkimise tõttu, esitatakse avaldus laeva kodusadama järgi. Muul juhul esitatakse isiku surnuks tunnistamise või tema surma aja tuvastamise avaldus avaldaja elu- või asukoha järgi. Kui avaldaja elu- või asukoht ei ole Eestis, esitatakse avaldus Harju Maakohtusse. Surmaaja muutmise ja surnuks tunnistamise tühistamise avaldus esitatakse surmaaja tuvastanud või isiku surnuks tunnistanud kohtusse.

Eestkostetasjad – eestkostetav on isikule eestkostja määramise asi ja eestkostega seotud muu asi. Eesti kohus võib lahendada eestkostetasja, kui: 1) eestkostet vajav isik või eestkostetav on Eesti Vabariigi kodanik või kui tema elukoht on Eestis; 2) eestkostet vajav isik või eestkostetav vajab muul põhjusel Eesti kohtu kaitset, muu hulgas kui Eestis asub tema vara.

Kui eestkoste võib seada nii Eesti kui ka välisriigi kohus ja kui välisriigis on eestkostja juba määratud või eestkostja määramine on menetluses, ei pea Eestis eestkostjat määrama, kui välisriigi kohtu lahend kuulub eeldatavasti Eestis tunnustamisele ja eestkostja Eestis määramata jätmine on eestkostet vajava isiku huvides.

Eestkostetasja lahendab eestkostet vajava isiku elukoha järgne kohus. Lapsele enne tema sündimist eestkostja määramise lahendab ema elukoha järgne kohus. Kui eestkostet soovitakse seada neile õdedele või vendadele, kes elavad või viibivad mitme kohtu tööpiirkonnas, määrab eestkostja noorima lapse elukoha järgne kohus. Kui eestkostemenetlus sellisel juhul juba toimub ühes kohtus, lahendab eestkostetasja see kohus. Kui eestkostet vajaval isikul ei ole Eestis elukohta või kui seda ei ole võimalik kindlaks teha, võib asja lahendada kohus, kelle tööpiirkonnas isik või tema vara kaitset vajab, või Harju Maakohtus. Eestkostetavasse või tema varasse puutuva asja lahendab eestkostja määranud kohus. Mõjuval põhjusel võib asja lahendada ka eestkostetava elukoha või vara asukoha järgne kohus.

Isiku kinnisesse asutusse paigutamine – isiku kinnisesse asutusse paigutamise asja lahendab kohus, kes on määranud isikule eestkostja või kus eestkoste asja menetletakse. Muul juhul lahendab asja kohus, kelle tööpiirkonnas asub kinnine asutus. Asja võib lahendada ka esialgset õiguskaitset kohaldanud kohus.

Menetluses võib esialgset õiguskaitset kohaldada iga kohus, kelle tööpiirkonnas on vaja abinõu rakendada. Isiku kinnisesse asutusse paigutamise seotud muid asju, muu hulgas kinnisesse asutusse paigutamise peatamise ja lõpetamise ning paigutamise tähtaja muutmise asju, lahendab kohus, kes lahendas isiku kinnisesse asutusse paigutamise.

Äraolija varale hoolduse seadmine – äraolija varale hoolduse seadmise asja lahendab äraolija elukoha järgne kohus. Kui äraolijal ei ole Eestis elukohta, lahendab varale hoolduse seadmise asja vara, millele hooldust seada soovitakse, asukoha järgne kohus. Äraolija varale hoolduse seadmisega seotud muid asju, muu hulgas hoolduse lõpetamise ning hooldaja ja tema ülesannete muutmise asju, lahendab hooldaja määranud kohus.

Lapsendamine – lapsendamisasja võib lahendada Eesti kohus, kui lapsendaja, üks lapsendavatest abikaasadest või laps on Eesti Vabariigi kodanik või kui lapsendaja, ühe lapsendava abikaasa või lapse elukoht on Eestis. Lapsendamist käsitlev avaldus esitatakse lapsendatava elukoha järgi. Kui lapsendataval ei ole Eestis elukohta, esitatakse avaldus Harju Maakohtusse. Lapsendamise kehtetuks tunnistamise asja lahendab lapsendamise otsustanud kohus.

Alaealise teovõime laiendamine – alaealise teovõime laiendamise asja võib lahendada Eesti kohus, kui alaealine on Eesti Vabariigi kodanik või kui tema elukoht on Eestis. Alaealise teovõime laiendamise ja teovõime laiendamise tühistamise avaldus esitatakse alaealise elukoha järgi. Kui alaealisel ei ole Eestis elukohta, esitatakse avaldus Harju Maakohtusse.

Põlvnemise tuvastamine ja vanema kande vaidlustamine pärast isiku surma – kui isik taotleb, et tuvastataks põlvnemine isikust, kes on surnud, või kui isik vaidlustab vanema kande lapse sünniaktis või rahvastikuregistris pärast vanemana sünniakti või rahvastikuregistrisse kantu surma, esitatakse avaldus kohtule selle isiku, kellest põlvnemise tuvastamist taotletakse või kelle kohta sünniakti või rahvastikuregistrisse tehtud kannet vaidlustatakse, viimase elukoha järgi. Kui isiku viimane elukoht ei olnud Eestis või on teadmata, esitatakse avaldus Harju Maakohtusse.

Muud hagita perekonnaasjad – muudes hagita perekonnaasjades kohaldatakse vastavalt eestkostetasjade kohta sätestatud, kui seadusest või asja olemusest ei tulene teisiti. Abikaasade või lahutatud abikaasade vahelist õigussuhet käsitlevat hagita asja lahendab kohus, kelle tööpiirkonnas on abikaasade ühine elukoht või kus viimati oli nende ühine elukoht. Kui abikaasadel ei ole Eestis olnud ühist elukohta või kui kummagi abikaasa elukoht ei ole enam viimase ühise elukoha järgse kohtu tööpiirkonnas, lahendab asja selle abikaasa elukoha järgne kohus, kelle õigust taotletava määrusega kitsendatakse. Kui selle abikaasa elukoht ei ole Eestis või kui elukohta ei saa kindlaks teha, lahendab asja avaldaja elukoha järgne kohus. Kui kohtualluvust ei saa kindlaks teha, lahendab asja Harju Maakohtus. Hagita perekonnaasjas võib esialgset õiguskaitset kohaldada iga kohus, kelle tööpiirkonnas on vaja abinõu rakendada.

Pärandvara hoiumeetmete rakendamine – Eestis asuva pärandvara hoiumeetmeid võib Eesti kohus rakendada sõltumata sellest, millise maa seaduse järgi pärimine toimub ja millise maa ametiasutus või -isik võib pärandimenetluse kohtualluvuse järgi üldiselt läbi viia. Pärandvara hoiumeetmeid rakendab pärandi avanemise koha järgne kohus. Kui pärand avaneb välisriigis ja pärandvara asub Eestis, võib pärandi hoiumeetmeid rakendada vara asukoha järgne kohus. Üleskutseasjade kohtualluvus – väärtpaberi kehtetuks tunnistamise avaldus esitatakse kohtule väärtpaberi lunastamise koha järgi, lunastamiskoha puudumisel aga väärtpaberi väljaandja üldise kohtualluvuse järgi. Kinnisasja omaniku õiguste välistamiseks üleskutsemenetluse algatamise avalduse esitab kinnisasja valdaja [asjaõigusseaduse](#) §-s 124 sätestatu kohaselt kohtule, kelle tööpiirkonnas kinnisasi asub. [Laeva asjaõigusseaduse](#) §-s 13 ettenähtud juhul esitab õigustatud isik üleskutsemenetluse algatamise avalduse laevaomaniku õiguste välistamiseks Harju Maakohtusse. Üleskutsemenetluse algatamise avalduse teadmata hüpoteegipidaja õiguste välistamiseks ([asjaõigusseaduse](#) § 331) esitab koormatud kinnisasja omanik kohtusse, kelle tööpiirkonnas asub koormatud kinnisasi. Koormatud laeva omanik või registerpandiga koormatud pandieseme omaja esitab teadmata laevahüpoteegi või registerpandi pidaja õiguste välistamise avalduse [laeva asjaõigusseaduse](#) § 59 kohaselt Harju Maakohtusse.

Eraõiguslikku juriidilist isikut puudutavate hagita asjade kohtualluvus – äriühingu, mittetulundusühingu ja sihtasutuse tegevusse puutuvaid muid hagita asju kui registriasju, muu hulgas juhatuse ja nõukogu asendusliikme, audiitori, erikontrolli läbiviija ja likvideerija määramise ning äriühingu osanikele ja aktsionäridele hüvitise suuruse määramise asju, lahendab juriidilise isiku või välismaa äriühingu filiaali asukoha järgne kohus.

Korteriomandi- ja kaasomandiasjad – hagita korteriomandi- või kaasomandiasja lahendab kinnisasja asukoha järgne kohus.

Avalikult kasutatavale teele juurdepääsu, maaparandussüsteemi eesvoolu ja tehnorajatise talumise asjad – avalikult kasutatavale teele juurdepääsu, maaparandussüsteemi eesvoolu ja tehnorajatise talumise asja lahendab selle kinnisasja asukoha järgne kohus, millelt avalikule teele juurdepääsu taotletakse või mille jaoks maaparandussüsteemi eesvoolu ehitamist taotletakse või millel paikneb tehnorajatise.

Välisriigi kohtulahendite tunnustamine, täidetavaks tunnistamine ja täitmise asjad – välisriigi kohtulahendite tunnustamine ja täidetavaks tunnistamine avaldus, tunnustamisest või täitmisest keeldumise või täitmise peatamise avaldus või muu avaldus täitemenetluses esitatakse võlgniku elu- või asukoha järgi või kohtule, kelle tööpiirkonnas soovitakse korraldada täitemenetlust, kui seadusest või välislepingust ei tulene teisiti.

Lepitusmenetluse tulemusel sõlmitud kokkuleppe täidetavaks tunnistamine asjad – [lepitusseaduse](#) § 14 lõikes 1 nimetatud lepitusmenetluse tulemusel sõlmitud kokkuleppe tunnistab täidetavaks kohus, kelle tööpiirkonnas lepitusmenetlus toimus.

Vahekohtu otsuse tunnustamine ja täidetavaks tunnistamine asjad – Eestis tehtud või välisriigi vahekohtu otsuse tunnustamine ja täidetavaks tunnistamine avaldus ning tunnustamisest või täitmisest keeldumise avaldus esitatakse Pärnu Maakohtule. Välisriigi vahekohtu otsuse täitmise peatamise avaldus või muu

avaldus täitemenetluses esitatakse võlgniku elu- või asukoha järgi või kohtule, kelle tööpiirkonnas soovitakse korraldada täitemenetlust, kui seadusest või välislepingust ei tulene teisiti. Kui vahekohtumenetluse kokkuleppe üheks pooleks on tarbija, esitatakse vahekohtu otsuse tunnustamise ja täidetavaks tunnustamise avaldus ning tunnustamisest või täitmise keeldumise avaldus kohtule, kelle tööpiirkonnas asub vahekohtumenetluse koht. Hagita asja arutatakse kohtumajas, mille tööpiirkonnas on koht, mille järgi määratakse kohtualluvus. Kui erinevad kohtualluvust määravad kohad jäävad ühe maakohu tööpiirkonda, ent erinevate kohtumajade teeninduspiirkondadesse, määrab asja arutamise koha kohus.

Kohtute täpsemad töö- ning teeninduspiirkonnad on sätestatud [kohtute seaduses](#).

2.2.2.3 Kas pooled võivad valida kohtu, mille pädevusse asi tavaliselt ei kuulu?

Kohus võib kohtualluvuse järgi asja läbi vaadata ka juhul, kui selle kohtu alluvus on ette nähtud poolte kokkuleppega ja vaidlus on seotud mõlema poole majandus- või kutsetegevusega või kui leping on seotud ühe poole majandus- või kutsetegevusega ja teiseks pooleks on riik, kohaliku omavalitsuse üksus või muu avalik-õiguslik juriidiline isik või kui mõlemaks pooleks on avalik-õiguslik juriidiline isik.

Kohtualluvuse kokkuleppe võib sõlmida ka juhul, kui ühe või kummagi poole elu- või asukoht ei ole Eestis.

Sõltumata eeltoodust, kehtib kohtualluvuse kokkulepe ka juhul, kui:

- 1) selles on kokku lepitud pärast vaidluse tekkimist;
- 2) kohtualluvus lepiti kokku juhuks, kui kostja asub pärast kokkuleppe sõlmimist elama välisriiki või kui viib sinna üle oma tegevuskoha või asukoha või kui tema tegevus-, elu- või asukoht ei ole lagi esitamise ajal teada.

Kokkulepitud kohtualluvus on erandlik, kui pooled ei ole kokku leppinud teisiti.

Esimese astme kohus võib asja määрусega üle anda teisele esimese astme kohtule, kui pooled taotlevad seda ühiselt enne esimese kohtuistungi toimumist või enne kirjalikus menetluses seisukohtade esitamiseks antud tähtaja möödumist.

3 Kuidas saada teada, millisesse kohtusse tuleks pöörduda, kui asi on erikohtu pädevuses?

Eestis ei ole erikohtuid loodud.

Seonduvad lingid

Kohtusüsteem

Viimati uuendatud: 04/08/2020

Käesoleva veebilehe omakeelset versiooni haldab Euroopa õiguslase koostöö võrgustiku vastav riiklik kontaktpunkt. Tõlked on teostanud Euroopa Komisjoni teenistused. Originaali tehtavad võimalikud muudatused asjaomase riikliku ametiasutuse poolt ei pruugi kajastuda tõlkeversioonides. Komisjon ja Euroopa õiguslase koostöö võrgustik ei võta mingit vastutust ega kohustusi seoses käesolevas dokumendis esitatud või viidatud teabe ega andmetega. Palun lugege õiguslikku teadaannet lehekülje eest vastutava liikmesriigi autoriõiguste kohta.